

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 22 november 2004

B 3863-04

KLAGANDE

Riksåklagaren

MOTPARTER

1. IJ

Offentlig försvarare och ombud: advokaten TM

2. TT

Offentlig försvarare och ombud: advokaten LB

SAKEN

Koppleri

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätt, avd. 10, dom den 25 augusti 2004 i mål B 5692-04

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut endast på så sätt att påföljden för TT bestäms till fängelse ett (1) år två (2) månader.

För försvaret av IJ i Högsta domstolen tillerkänns TM ersättning av allmänna medel med trettiofemtusentrehundra (35.300) kr, varav 31.250 kr för arbete, 3.450 kr för tidsspillan och 600 kr för utlägg. Denna kostnad skall stanna på staten.

För försvaret av TT i Högsta domstolen tillerkänns LB ersättning av allmänna medel med trettiosjutusentrehundrafemtio (37.350) kr, varav 31.250 kr för arbete, 4.600 kr för tidsspillan och 1.500 kr för utlägg. Denna kostnad skall stanna på staten.

Hovrättens sekretessbeslut skall bestå.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens dom avseende brottsrubriceringen, dömer IJ och TT för grovt koppleri samt bestämmer påföljden för dem båda till ett längre fängelsestraff. Riksåklagaren har vidare yrkat att hovrättens sekretessbeslut skall bestå.

IJ och TT har bestritt ändring. De har förklarat sig sakna invändning mot yrkandet om sekretess.

DOMSKÄL

Högsta domstolen har hållit huvudförhandling i målet. Vid denna har Riksåklagaren med stöd av bestämmelsen i 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken juste-

rat åtalet på så sätt att tiden för gärningen i första stycket av gärningsbeskrivningen utökats till att avse ”under tiden oktober och fram till den 25 november 2003” samt att ”Ungern” tillagts som plats för förövandet. I tredje stycket har vidare den ändringen gjorts att påståendet att brotten ”ingått som ett led i en organiserad verksamhet som bedrivits i större omfattning” utbyts mot att brotten ”utgjort en organiserad verksamhet som bedrivits i större omfattning”.

Eftersom Riksåklagaren har överklagat hovrättens dom endast beträffande brottsrubricering och påföljd och då justeringen när det gäller tid och plats för brotten innebär en utvidgning av ansvarspåståendet skall justeringen i dessa delar på grund av bestämmelserna i 51 kap. 23 a § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken beaktas endast under förutsättning att det föreligger något sådant s.k. genombrottsrekvisit som avses i dessa bestämmelser (jfr NJA 1999 s. 25).

Av hovrättens dom framgår att hovrätten, i enlighet med hur åklagaren där utvecklade sin talan, lagt omständigheter som ligger utanför den i hovrätten åberopade gärningsbeskrivningen till grund för den fällande domen. Detta får anses vara ett sådant fel som utgör ett genombrottsrekvisit enligt de nyss berörda bestämmelserna. Något hinder föreligger därför inte mot att pröva åtalet i enlighet med det utökade gärningspåståendet.

Till grund för åtalet såvitt avser TTs åtgärder i Ungern har åklagaren påstått bl.a. att denne någon gång före den 16 oktober 2003 anskaffat flygbiljetter till de två kvinnor som den dagen flög från Ungern till Stockholm. TT har förnekat detta. Utredningen på den punkten utgörs främst av IJs uppgifter. Denne har inför Högsta domstolen uppgivit att han tror att anskaffandet av biljetter gick till så att han skickade pengar till TT varefter denne köpte biljetterna och gav dessa till kvinnorna, men att det är möjligt att biljetterna kom i kvinnornas besittning utan inblandning av TT. Åklagaren har vidare åberopat inspelning och utskrift av ett

telefonsamtal mellan IJ och TT den 14 oktober 2003. Av detta framgår att TT frågar IJ om kvinnorna har biljetterna hos sig. Högsta domstolen konstaterar att utredningen är otillräcklig för slutsatsen att TT anskaffade biljetterna till kvinnorna. Då åklagaren inte har påstått att TT på något annat sätt begått koppleri beträffande dessa två kvinnor och ytterligare en kvinna som nämns i gärningsbeskrivningen skall han i den delen frikännas från ansvar.

Åklagaren har vidare påstått att TT begått koppleri genom att han i Ungern anordnat en bilresa till Stockholm för tre av kvinnorna. TT har förnekat att han vid tidpunkten för anordnandet av resan kände till att syftet med kvinnornas resa var att de skulle prostituera sig i Stockholm. Genom IJs uppgifter och av polisen inspelade telefonsamtal mellan IJ och TT framgår emellertid att TT kände till detta.

Högsta domstolen ansluter sig i övrigt till hovrättens bedömning av i vilken utsträckning de tilltalade skall fällas till ansvar. De skall således dömas för koppleribrott enligt följande.

För det första har IJ främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att kvinnorna G, A och B haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning under tiden den 16–28 oktober 2003. Främjandet har bestått i att IJ anordnat och bekostat kvinnornas resor från Ungern till Stockholm, att han bokat och förmedlat sexköpare och att han med bil transporterat kvinnorna till olika sexköpare. Det ekonomiska utnyttjandet har bestått i att IJ tillägnat sig viss del av ersättningen för utförda sexuella tjänster.

För det andra har IJ och TT gemensamt och i samförstånd främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att kvinnorna J, I och C haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, J under tiden den 14–25 november 2003

och I och C under tiden den 14–19 november 2003. Främjandet har bestått i att IJ och TT anordnat och IJ bekostat kvinnornas resa från Ungern till Stockholm, att IJ bokat och förmedlat sexköpare och att han och TT med bil transporterat kvinnorna till olika sexköpare. Det ekonomiska utnyttjandet har bestått i att IJ och TT tillägnat sig viss del av ersättningen för utförda sexuella tjänster.

Riksåklagaren har gjort gällande att brotten är att anse som grova eftersom de utgjort en organiserad verksamhet som bedrivits i större omfattning. Riksåklagaren har tillagt bl.a. följande. Verksamheten, som bedrevs yrkesmässigt, krävde rekrytering av kvinnor i Ungern, transport av dem till Sverige, mottagande och inkvartering av dem här samt kontakter med och transporter till sexköpare. Kvinnorna var särskilt utsatta; de kom från ett fattigt land och var i Sverige beroende av de tilltalade, eftersom de inte kunde tala svenska och inte hittade i Stockholm. Varje kvinna hade i genomsnitt en till två kunder per dag. Om verksamheten inte hade avbrutits genom polisingripande hade den fortsatt.

Vid bedömning av om koppleri är grovt skall enligt 6 kap. 9 § andra stycket brottsbalken särskilt beaktas om den som har begått gärningen främjat tillfälliga förbindelser mot ersättning i större omfattning eller hänsynslöst utnyttjat annan. I rättsfallet NJA 1976 s. 202 uttalade Högsta domstolen om den aktuella lagregeln i dess tidigare, något annorlunda lydelse att den inte var så att förstå att den rent kvantitativa bedömningen av den brottsliga verksamheten nödvändigtvis skulle vara ensamt utslagsgivande; också andra omständigheter vid eller kring brottet måste tas i betraktande och en samlad värdering ske av alla de faktorer som kan inverka på frågan om brottet är grovt eller ej.

I förarbetena till bestämmelsen i nuvarande lydelse anges i huvudsak följande

(se NJA II 1984 s. 164). Bedömningen av i vilka fall koppleri är att anse som grovt skall ske enligt samma kriterier som tidigare. Ett sätt att hänsynslöst utnyttja annan kan vara att begagna sig av eller åstadkomma drogberoende hos en kvinna för att förmå henne att prostituera sig till vinning för gärningsmannen. Ett annat sätt kan vara att utsätta henne för misshandel i syfte att få henne att inleda eller fortsätta en verksamhet som prostituerad.

Av utredningen framgår inte annat än att verksamheten pågått under relativt kort tid och att frekvensen av prostitutionskontakter under de perioder som sådana förekommit inte varit påtagligt hög. Den verksamhet som åtalet avser kan mot bakgrund härav inte anses ha varit av större omfattning. Annat har inte heller framkommit än att de utnyttjade kvinnorna frivilligt och utan påtryckning rest till Sverige i syfte att ägna sig åt prostitution; några sådana omständigheter som kan anses innebära att gärningsmannen hänsynslöst har utnyttjat annan har inte visats i målet. Sett endast utifrån dessa omständigheter kan det inte anses föreligga skäl att bedöma koppleriet som grovt.

Även under sådana förhållanden kan det emellertid inte uteslutas att koppleri, som åklagaren påstått, är att bedöma som grovt med hänsyn till planering, organisation och yrkesmässighet (jfr 6 kap. 12 § brottsbalken). I likhet med vad annars gäller vid bedömningen av brotts grovhet är detta emellertid beroende av vad åklagaren konkret visat i målet. Utredningen här ger inte stöd för att den åtalade verksamheten präglats av någon högre grad av organisation eller att den annars skulle ha planerats som en yrkesmässig verksamhet. Något klart stöd för att avsikten varit att koppleriverksamheten skulle fortsätta har inte heller framförts. Som målet här föreligger till bedömning kan det därför inte anses ha visats föreligga tillräckliga skäl för att bedöma brotten som grova.

I fråga om fängelsestraffens längd godtar Högsta domstolen hovrättens bedömning när det gäller JJ. Eftersom TT i Högsta domstolen döms för endast en del av den påstådda brottsligheten, bör hans fängelsestraff sättas ned.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Thorsson, Victor, Lindeblad,
Calissendorff och Widebeck (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Lombach